

Сю Монк Кид
КНИГА НА
КОПНЕЖИТЕ

РОМАН

Превела от английски
НАДЯ БАЕВА

ОБСИДИАН
СОФИЯ

*Аз съм първата и последната,
уважаваната и презираната,
аз съм блудницата и светицата,
съпругата и девицата,
аз съм майката и дъщерята,
аз съм тя...*

*Не се бойте от моята власт...
Аз съм познанието за името си,
аз съм името на звука и звукът на името.*

„Гръмотевицата: Съвършена мъдрост“

*По себе си почукай като по врата,
в себе си крачи като по прав път.
Защото вървиш ли по този път, не ще се изгубиш
и което отвориш, ще се отвори за теб.*

ЕВАНГЕЛИЕ НА ТОМА

i

Аз съм Ана. Бях съпруга на Исус бен Йосиф от Назарет. Нарекох го Моя възлюбен, а той на шега ме кръсти Малка гръмотевица. Твърдеше, че чувал грохот в мен, докато спя, подобен на далечен гръм, идещ отвъд долината Нахал Ципори или дори от по-далече, зад река Йордан. Не се съмнявам, че е чувал нещо. Откакто се помня, у мен живеят копнежи, надигат се като нощни птици да извиват глас по тъмно. Това, че съпругът ми е долепял сърцето си до моето на тънката ни постеля и се е вслушвал, е израз на добротата му, която най-много обичах у него. Чувал е как животът ми умолява да се роди.

ii

Разказът ми започва от четиринайсетата ми година, от вечерта, когато леля ми ме отведе на плоския покрив на голямата къща на баща ми в Сепфора, понесла нещо издуто, увито в парче платно.

Последвах я по стълбата и все поглеждах към загадъчния вързоп, пристегнат на гърба ѝ като новородено бебе, без да мога да отгатна какво е. Леля ми си тананикаше юдейска песен за стълбата на Яков, и то тъй

високо, че се притеснявах да не я чуят през откреннатите прозорци на къщата и майка ми да се събуди. А тя ни бе забранила да се качваме заедно на покрива, защото се опасяваше, че Ялта ще напълни главата ми с дръзки идеи.

За разлика от майка ми, за разлика от всяка друга жена, която познавах, леля ми беше образована. Умът ѝ бе като огромна дива страна, излизаша от пределите си. Тя не признаваше граници. Дошла бе при нас от Александрия преди четири месеца по причини, за които никой не желаше да говори. Не знаех, че баща ми има сестра, докато един ден тя не се появи, облечена в най-обикновена небоядисана туника, с гордо изправено дребно тяло и пламтящи очи. Баща ми не я прегърна, нито пък майка ми. Отредиха ѝ слугинската стая, която имаше излаз към горния вътрешен двор, и останаха глухи за любопитстването ми. Ялта също избягваше отговора на въпросите ми.

– Баща ти ме накара да се закълна да не говоря за миналото си. Предпочита да си мислиш, че съм паднала от небето като птича курешка.

Мама казваше, че Ялта е безочлива в приказките, и като никога бях съгласна с нея. От устата на леля ми извираха интригуващи и съвършено неочаквани слова. Това ѝ харесвах най-много от всичко.

Не за пръв път се промъквахме на покрива след мръкване, за да избегнем любопитни уши. Седнала под звездите, леля ми разправяше за юдейски момичета в Александрия, които пишели на восъчни плочи, събрани между дървени рамки – чудесия, която трудно можеш да си представиш. Редеше разкази за еврейки, които ръководели синагоги, учили заедно с философи, пишели поезия, притежавали къщи. За египетски фараонки. За велики богини.

Ако стълбата на Яков е стигала чак до небесата, то и нашата не падаше по-долу.

Ялта имаше зад гърба си не повече от четири десе-

тилетия и половина, но ръцете ѝ вече бяха възлести и обезформени. Кожата по бузите ѝ бе нагъната, а клепа-чът на дясното ѝ око бе увиснал като повехнало цвете. При все това се изкачваше пъргаво, подобно на грациозен паяк. Сега тя скочи от най-горното стъпало върху покрива, а вързопът на гърба ѝ се разлюля.

Настанихме се на плетени от трева постелки с лице една към друга. Беше първият ден на месец тишри, но студените есенни дъждове ги нямаше още. Луната пламтеше над хълмовете. Небето, безоблачно и черно, бе изпълнено с въгленчета. Над града се носеха мирис на питки и дим от готварски огньове. Изгарях от любопитство да науча какво се крие във вързопа, но тя се бе вгледала мълчаливо в далечината и аз се насилих да изчакам.

Собствените ми дръзки идеи лежаха скрити в резбовано сандъче от кедрово дърво в ъгъла на стаята ми: навити на рула пергаментови свитъци и парчета коприна, всичките изписани с моята ръка. Там имаше още тръстикови писалки, нож за подостряне, кипарисова дъска за писане, стъкленици с мастило, палитра от слонова кост и няколко скъпоценни бои, които баща ми бе донесъл от двореца. Макар и почти изразходвани, те пак лъщяха изкусително в деня, когато отворих капака им пред Ялта.

С леля ми стояхме втренчени в този разкош. И двете мълчахме. Тя бръкна в сандъчето и извади пергаментите и свитъците. Малко преди пристигането ѝ бях започнала да записвам историите на матриарсите от Светото писание. Ако човек слушаше равините, би останал с впечатление, че единствените фигури в историята, достойни да бъдат споменати, са били Авраам, Исак, Яков и Йосиф... Давид, Саул, Соломон... Мойсей, Мойсей, Мойсей. Когато най-сетне можех сама да чета Писанието, открих (ти да видиш!), че имало и жени.

Ала до една бяха пренебрегнати и забравени, това бе най-тъжното от всичко. Положих клетва пред себе си да запиша делата им и да ги славя, без значение колко са незначителни. Щях да съм хроникьор на изгубени истории. Точно такъв тип дързост мама мразеше от дън душа.

В деня, когато отворих сандъчето пред Ялта, вече бях завършила историите на Ева, Сара, Ребека, Рахел, Лея, Зелфа, Вала и Естир. Но имаше още много, за които да се пише – Юдит, Дина, Тамар, Мириам, Девора, Рут, Хана, Вирсавия, Йезавел.

Затаих дъх и напрегнато наблюдавах как леля ми чете моите писания.

– Точно както си мислех – рече тя с грейнало лице. – Ти си щедро благословена от Бог.

Какви думи само.

До този момент се бях мислила само за странна – недоразумение на природата. Несретница. Проклятие за околните. Отдавна можех да чета и пиша, и притежавах необикновена способност да навързвам думите в истории, да разгадавам езици и текстове, да вадя най-ве скрито значение, да удържам противоречиви идеи в мирно съжителство в главата си.

Баща ми Матия, който бе главен писар и съветник на нашия тетрарх Ирод Антипа, твърдеше, че дарбите ми биха били по-подходящи за пророци и месии, за мъже, които разделят морета, издигат храмове и си говорят с Бог на върха на планина, а в краен случай за кой да е обрзан мъж в Галилея. Чак след като сама се научих на иврит и след много молби и увещания, той ми разреши да чета Тора. Още като навърших осем, взех да го моля да ми осигурява учители, свитьци, които да изучавам, папирус, върху който да пиша, и бои, за да ги размесвам с мастилата си. Той често склоняваше да го прави, но не мога да кажа дали от зачитане на потребностите ми, от слабост или от обич към мен. Желанията ми го притесняваха. И когато не успяваше

да ги разбие на пух и прах, махваше с ръка и го обръщаше на шега. Обичаше да казва как единственото момче в семейството е момиче.

И нали си бях опако дете, настоях за обяснение. Баща ми изказа предположение, че докато Бог е бил зает да ме сглобява в утробата на майка ми, нещо се е разсеял и ме е надарил с черти, предназначени за някое бедно момченце. Не знам дали осъзнаваше какво богохулство изричаше срещу Бог, като винеше него за грешката.

Според майка ми причината бе Лилит, демонът с нокти на сова и криле на лешояд, търсещ новородени бебета, които да убие или, както в моя случай, да им даде неестествени склонности. Дошла бях на света по време на пороен зимен дъжд. Стариците, израждащи бебета, отказали да излязат в такова време, при все че ги бе повикал високопоставен човек като баща ми. Притеснената ми майка седяла на родилния стол без никой, който да облекчи болките ѝ или да ни защити от Лилит с подходящите молитви и амулети, тъй че слагинята ѝ Шипра била тази, която ме изкъпала във вино, вода, сол и зехтин, повила ме и ме сложила в люлка, където явно Лилит ме е открила.

Разказите на родителите ми се бяха враснали в самата ми плът, бяха станали част от мен. Поради това изобщо не ми бе хрумвало, че способностите ми не са случайни, че Бог преднамерено ме е обсипал с благоговията си. Мен, Ана, момиче с буйни черни къдрици и очи с цвета на буреносни облаци.

От близките покриви долитаха гласове. Плач на дете, блеене на коза. Ялта най-сетне свали вързопа от гърба си и разгъна платното. Бавно отвиваше слой по слой със светнали очи и от време на време ме стрелваше с поглед.

Вдигна съдържания се вътре предмет. Варовикова купа, лъщяща и кръгла, съвършена като пълна луна.

– Донесох я със себе си от Александрия. Искам да е твоя.

Когато я постави в ръцете ми, тръпки пронизаха тялото ми.

Прокарах длани по гладката повърхност, покрай широкия отвор, по млечнобелите концентрични кръгове в камъка.

– Знаеш ли какво представлява магическата купа? – попита ме Ялта.

Поклатих глава. Можех само да си въобразя, че е нещо от голяма важност, твърде опасно или чудотворно, щом се налага да бъде показано по тъмно горе на покрива.

– Ние, жените в Александрия, се молим с нейна помощ. Написваме вътре най-съкровената си молитва. Ето така. – Тя постави пръст върху вътрешността на купата и взе да го движи в спирала. – Всеки ден пеем молитвата. И докато го правим, бавно въртим купата. Така думите оживяват и се понасят към небесата.

Взирах се в нея, неспособна да продумам. Беше толкова бляскава придобивка, тъй наситена със загадъчни сили.

Леля продължи:

– На дъното рисуваме образ на себе си, за да сме сигурни, че Бог знае от кого идва молбата.

Зяпнах от изненада. Нямаше как тя да не знае, че никой вярващ юдей не би погледнал фигури в човешка или животинска форма, камо ли да ги създава. Втората заповед го забраняваше.

Не си прави кумир и никакво изображение на онова, що е горе на небето, що е долу на земята и що е във водата под земята.

– Трябва да напишеш молитвата си в купата – настоя леля ми. – Но внимавай какво ще поискаш, защото непременно ще го получиш.

Взирах се във вътрешността на съда и за момент го видях като обърнат наопаки небесен купол.